אלא דאין רה"ר למעלה מי' מתני' היא [א]דתנן הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ אלא אכרמלית דאין כרמלית למעלה מי' ואקילו בה רבנן מקולי רה"י ומקולי רה"ר מקולי רה"י דאי איכא מקום ארבעה הוא דהויא כרמלית ואי לא מקום פטור בעלמא הוא מקולי רה"ר דעד י' טפחים הוא דהויא כרמלי' למעלה מי' טפחים לא הויא כרמלי': גופא אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב [א]בית שאין תוכו י' וקרויו משלימו לי' על גגו מותר לטלטל בכולו בתוכו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות אמר אביי [ב]ואם חקק בו ד' על ד' והשלימו לי' מותר לטלטל בכולו מאי טעמא הוי חורי רה"י וחורי רה"י כרה"י דמו דאיתמר [ג]חורי רה"י כרה"י דמו חורי רה"ר אביי אומר כרה"ר דמו [ד]רבא אומר [ה]לאו כרה"ר דמו א"ל רבא לאביי לדידך דאמרת חורי רה"ר כרה"ר דמו מ"ש מהא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן לא נצרכה אלא לקרן זוית הסמוכה לרה"ר ותיהוי כחורי רה"ר התם לא ניחא תשמישתיה הכא ניחא תשמישתיה תנן [ו]הזורק ד' אמות בכותל למעל' מי' (א) כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והוינן בה מאי כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבילה שמינה שנו ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו למה לי לאוקמה בדביל' שמינה לוקמה בצרור וחפץ ודנח בחור [ז]זימנין משני לה שאני צרור וחפץ דמיהדר ואתי זימנין משני לה בכותל דלית ביה חור ממאי מדקתני רישא זרק למעלה מי' טפחים כזורק באויר ואי ס"ד בכותל דאית ביה חור אמאי כזורק באויר הא נח בחור וכי תימא מתני' דלית בהו ד' על ד' והאמר רב יהודה א"ר חייא [ח]זרק למעלה מי' טפחים והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן דר"מ סבר [ט]חוקקין להשלים ורבנן סברי [ה]אין חוקקין להשלים אלא לאו ש"מ בכותל דלית ביה חור שמע מינה: גופא אמר רב חסדא [י]נעץ קנה ברשות היחיד וזרק ונח על גביו אפי' גבוה מאה אמה חייב מפני שרה"י עולה עד לרקיע לימא רב חסדא דאמר כרבי דתניא [ה]זרק ונח ע"ג זיז כ"ש ר' מחייב וחכמים פוטרים [י](אלמא לא בעינן מקום ד' על ד')

אמר

אלא דאין. אויר רה"ר למעלה מי' והוי אוירא מקום פטור: **מתני' היא.** ולמה ליה לשמואל לאשמעינן: **הזורק ד' אמות.** ברה"ר ונדבק בכותל כגון דבילה שמינה כדמוקי לה לקמן: **כזורק באויר.** ופטור דלאו ברה"ר נח ורה"י נמי לא הוי אלא דבר המסויים ורחב ארבעה: **כזורק בארץ.** וחייב דאויר רה"ר משנח משהו הוי הנחה. ולא דמי לנח על דבר המסויים למטה מי' דההוא חשיב למיהוי רשות חשוב לעצמו או כרמלית או מקום פטור ולא הויא הנחה ברה"ר: **אכרמלית.** כדפרישית: **ואקילו בה רבנן.** לעיל קאי אדרב דימי ורב ששת דאקילו בה רבנן בכרמלית הואיל ואיסורה מדבריהם אקילו בה: **מקולי רה"י ורה"ר.** רב דימי אשמעינן מקולי רה"י כי היכי דלרשות היחיד ליתיה פחות מרחב ד' והמכניס מרה"ר עליו פטור כרמלית נמי לא הוי ומותר לכתחלה להכניס מרשות הרבים ומרה"י עליו ורב ששת אשמעינן דמקולי רה"ר נמי אקילו עלה דאינה תופסת באויר למעלה מי' כרה"י אלא למטה מי' כתורת רה"ר: **חקק בו.** בקרקע הבית באמצעיתו ארבעה באורך ורוחב: **והשלימו.** במקום חקק לכלל י' גבוה על הקירוי נעשה כל הבית כולו חורי רה"י כמו כותלי רה"י והם חורים כלפי רה"י שהם כרה"י והני נמי כיון דנגד המקק רה"י גמור אינך הוי פיאות של תשמישי רה"י: **חורי רה"ר.** חורים שבכתלים כלפי רה"ר: **לאו לרשות הרבים דמו.** אלא רשות לעצמן הן ואם רחבים ד' הוי כרמלית ואי לא הוי מקום פטור: **לא נצרכה.** והכרמלית דתני בברייתא אוקמה רב דימי בקרן זוית כו': **תיהוי כחורי רשות הרבים.** ואמאי הויא כרמלית: **והא לא נח.** וכי מורה נפלה לתוך ד' אמות דעל כרחך כשמכה בכותל קופלת לאחוריה: **ושאני צרור וחפץ גרסינן.** כלומר בכותל דאית ביה חור ואפילו הכי לא אוקמיה ר' יוחנן בנח בחור משום דלאו אורחייהו דצרור וחפץ לנוח ע"י זריקה במקום שנופלין שם: **אמאי כזורק באויר.** הא ה"ל מרה"ר לרה"י דהוה ליה גבוה י' ורשות לעצמו: **רבי מאיר ורבנן.** במסכת יומא גבי מזוזה: **רבי מאיר סבר.** דבר שאין בו שיעור ויש שם עובי ורחב לחקוק ולהשלים לכשיעור אמרינן כמאן דחקוק דמי והכא נמי לרבי מאיר חוקקין להשלים וחייב וסתם משנה ר' מאיר: **דאמר כרבי.** דלא בעי הנחה על גבי מקום ד': **זרק ונח כו'.** קס"ד מרה"ר לרה"י:

וגופו

ואם חקק בו ד' על ד'. וקשה לריב"א מ"ש מסוכה דאינה גבוהה י' דאמר בפ"ק דסוכה (דף ד.) חקק בה להשלימה לי' אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה פחות מג' כשרה והכא מהני חקיקה אפילו מופלגת מן הכותל הרבה [י]ותירץ דשאני התם גבי סוכה דבעינן שיהיו מחיצות סמוכות לסכך דילפינן התם (דף ו:) מחיצות מנסכת נסכות כדאמרי' התם (ס) הרחיק הסיכוך מן הדפנות פסולה והכי בעינן שיהא פחות מג' דצריך לצרף הגידוד של חקק למחיצות כדי שיהיו סמוכות לסכך שכנגד הנקב ואע"ג דדופן עקומה מכשרת עד ד' אמות מתרץ לה הש"ס (ס) ה"מ היכא דאיכא מחיצות מעלייתא אבל הכא דלשויה מחילה בפחות מג' מצטרף הגידוד עם המחיצות דהויא סמוך לסכך טפי לא מצטרף א): **התם לא ניחא** תשמישתיה. ולדי רה"ר לרבנן לאו כרה"ר דמי אע"ג דניחא תשמישתיה טפי מקרן זוית דהא אפילו ר"א דפליג בגלדי רה"ר מודה בקרן זוית כדפריש' לעיל אפ"ה לא הוי כחורי רה"ר דחורי רה"ר ניחא תשמישתיה טפי: **והלכה** ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת רבי מאיר ורבנן. תימה לר"י דבפרק קמא דעירובין (דף יא: ושם) גבי כיפה דפליגי בה ר"מ ורבנן אמרינן התם דלא אמרינן חוקקין להשלים לר"מ אלא ביש ברגליה ג' וגובהה י' פי' גבוה ג' טפחים שיש בהן רחב ד' אבל אין ברגליה ג' או שאינה גבוה מי' לא אמרינן [ט]וא"כ היכי אמרינן הכא חוקקים להשלים לר"מ בחור כל שהוא ואומר ר"י דאיירי בחורין שדרכן לעשות בשעת הבנין שמפולשין לרה"ר ולצד רה"י הם רחבים ד' אבל לא לצד רה"ר ולכ"ע הוי חור רה"י דהא חורי רה"י כרה"י דמי ולא פליגי אלא לשוויה מקום ד' על ד' דלרבי מאיר חוקקין להשלים והוי כד' על ד' אבל ממש בחור כל שהוא אפילו ר"מ מודה דלא אמרינן חוקקין להשלים וכן משמע בירושלמי דגרסינן התם על דעתיה דר"מ בין שיש שם ד' בין שאין שם ד' רואין את הכותל כגמום ודוקא אותם שלמעלה מי' חשיבי חורי רה"י אבל שלמטה מעשרה אין בני רה"י משתמשין שם מפני בני רשות הרבים שמשתמשין כאן וה"פ וכ"ת דלית ביה ד' ואע"ג שהם חורי רה"י הוי כזורק באויר לפי שלא נח על מקום ד' והאמר רב יהודה כו' והא דלא מוקמינן מתני' בחור כל שהו ממש דלא אמרי' חוקקין לכ"ע היינו משום דסתם חורים כך הם ועוד דע"כ הוצרך לאוקמי בדביל' שמינ' דבחור כל שהוא ממש דלא אמר ביה חוקקין להשלים ליכא לאוקמי' דא"כ למטה מי' אמאי כזורק בארץ והא לא נח ע"ג מקום ד' ואל"ל כפרש"י דפריך מכח דסתם מתני' ר"מ היא אלא ע"כ אי מיירי בחור כל שהוא שאינו רחב ד' צריך לאוקמה כר"מ דאמר חוקקין להשלים דלרבנן אמאי למטה מי' כזורק בארץ ויש ליישב פירש"י דהוצרך לפ' משום דסתם מתני' ר"מ קפריך דאי לאו הכי הוה ליה למפרך בהדיא וכ"ת דלית ביה ד' למטה מי' אמאי כזורק בארץ:

אמר

עין משפט נר מצוה

לו א ב טוש"ע א"ח סי' שמה סעיף טו:

לז ג מיי' פי"ד מהלכות שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע שם סעיף ד:

לח ד מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף יג:

לט ה מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף י:

מ ו מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעיף ה:

תוס' ישנים

א) ועי"ל דהכא יש מחיצות נכונות הבנין ולא"ל לצרף הגידוד אלא דלאו אורך י' בעמקם דאיכא אורך י' כמו שאמר הר"י אבל בסוכה צריך לצרף הגידוד וביותר מג' לא מצטרף:

רב נסים גאון

והא דאמר רב יהודה אמר רב אמר ר' חייא זרק למעלה מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר' מאיר ורבנן. ושמועה זו בפרק הזורק (דף ק) ותניא נמי הכי זרק למעלה מי' והלכה ונחה בחור כל שהוא ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרים. ותמצא בירור השמועה במס' עירובין בפרק א (דף יא) אשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל, אמר ליה תאני מר מידי בצורת פתח. אמר ליה תנינא כיפה רבי מאיר מחייב במזוזה וחכמים פוטרין. דר' מאיר סבר חוקקין להשלים ולדבריו אם נחה בחור כל שהוא חייב, ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ואם נחה בחור כל שהוא פטור עד שתנוח בחור שיש בו ד'. ועוד תמצא בפרק א' מן מסכת יומא (דף יא) ובמסכת (שבת) [עירובין (דף צז)] בפרק המוצא תפילין תנו רבנן פתחי גינה בזמן שיש להן בית שער מבפנים כו'. ואמרו אמר אביי לעולם דלית ביה ד' ויש בו לחוק להשלימו לד'. ובהא פליגי דר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים.

מסורת הש"ס

א) לקמן צט: ק., ב) [לקמן צט: ק.], ג) [ב"ז פה. עי"ש], ד) [לקמן ק.] יומא יא: [עירובין יא: לג: קא:], ה) [לעיל ד:], ו) רש"ל מ"ז, ז) [ועי' תוס' סוכה ד: סד"ה פחות משלשה], ח) [דף יז.], ט) [שם ד.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר והוינן בה אמאי כזורק:

גליון הש"ס

גמ' רבא אומר לאו כרה"ר דמו. עיין עירובין פו ע"ב וברש"י שם בד"ה ולר"י ובתוס' שם [illegible] שם זימנין משני לה. כעין זה נדרים מח: תוס' ד"ה והלכה ונחה בו' וא"ב היכי אמרינן הכא חוקקים ב"ב. עי' חולין קטו ע"ח תוד"ה אלין:

מוסף רש"י

חורי רה"ר אביי אמר כרה"ר דמו. כגון כותל הסמוך לרה"ר ויש בו חור וזרק ארבע אמות ונח שם חייב, דחשבינן ליה הנחה כרה"ר (עירובין פו:). למעלה מי' כזורק באויר. ופטור דלא נח ברה"ר, דלאו רה"ר למעלה מעשרה, וברה"י נמי לא נח, שאינו מקום מסוים שיהא רחב ד' שהרי לא נח בראש הכותל אלא בפניו. למטה מי' טפחים כזורק בארץ. דאויר רה"ר הוא וחייב ואין לאויר רה"ר הוא ונח בכל דהו מחייב, ודבוקה לגופיה לא הוי, לא כרמלית ולא מקום פטור, הואיל ובפניו נח ולא נח בראשו שיהא מקום מסוים (לקמן צט:). באנו למחלוקת ר"מ ורבנן. לר"מ דאמר חוקקין להשלים במקום שיש כדי לחוק, הכא חייב, דרואין החור כאילו הוא ארבע (לקמן ק.).

רבינו חננאל

אמר אביי אם חקק בו ד' על ד' מותר לטלטל בכל הבית. מ"ט אלו הארבעה שיש בגובהן עשר הן הבית והשאר חשובין כחורין. וקי"ל חורי רה"י כרה"י דמו. חורי רה"ר אביי אמר כרשות הרבים דמו ורבא אמר לאו כרשות הרבים דמו, והלכתא כרבא. הא דאמר רב חסדא נעץ קנה ברה"י אפילו מאה אמה וזרק מרה"ר ונח על גביו חייב, נימא כר' אמרה דתניא זרק ונח ע"ג זיז כל שהוא ר' מחייב וחכמים פוטרין.